

Nagy Miklós Kund

A fotóművész kivárt pillanatai

Török Gáspár 75 éves

Kivárt pillanatok, egyszerűek, megismételhetetlenek. És kiérlelték, megálmodottak, megtervezettek... idézem fel a jeles marosvásárhelyi fotós öt évvel ezelőtt megjelent albumából az Előszó első két mondatát. Ma is érvényes, amit akkor írtam, noha azóta Török Gáspár fotóművészeti munkásságában történt egy s más lényeges változás, mindenekelett az, hogy ellenállhatatlanul feltörtek belőle a színek, és a fekete-fehér felvételek mellett mindaddig konokul kitarító fotográfusról kiderült, festői erényekkel is gazdagon megáldott. Akárha a piktúra impresszionista kiválóságainak valamelyik lírává álmodott, oldódott festménye sejlene föl színes képei egyikén-másikán. Épületgépész mérnök emberről talán kockázatos ilyesmit mondani, de több évtizedes fotós pályája, annak díjakkal, kitüntetésekkel is elismert művészi vetülete és a 75. születésnapjára kiállított jubileumi anyaga ilyen kijelentésekre is feljogosít. A Nemzetközi Fotóművészek Szövetsége nem osztogatja egykönnyen az Excellent Artist of FIAP megtisztelő címet. Ő pedig ennek is a birtokosa.

Persze nem lett hűtlen eddigi önmagához, a fekete-fehér kifejező és árnyaló erejét, hangulatfestő kvalitásait, a fotográfia legszebb hagyományainak újító továbbvitelét most is nagyra tartja, de fotós kísérletezgetéseinek újdonságai arra is készíthetik felvételei szemlélőit, hogy átértékeljék az időhöz, az életkorhoz való viszonyulásukat. Ha valaki hetvenen túl képes a megújulásra, az nem tekinthető időskorúnak. Török Gáspár valóban megőrizte fiatalosságát, szellemi nyitottsága mindenképpen erre vall. Igaz, elismeri, hogy részben a kényszerűség készítette arra, hogy némileg módosítsa szemléletét, a mai digitalizált világban egyre nehezebben ragaszkodhat bárki is a tradicionális fotótechnikához, és különben is, haladni kell a korrallal. Nem foszthatjuk meg magunkat a valóság színeitől, a jelen fotográfusának pedig nélkülözhetetlen eszköze a számítógép is – vallja. Tegnap és ma, jelen és múlt egyébként Török hitvallása szerint szervesen egybekapcsolódik. Ez is magyarázhatja, miért fordult olyan elevenen az erdélyi fotótörténet felé, és miért gyűjti, népszerűsíti írásban is az elődökről szóló dokumentumokat, tárgyi emlékeket. A Bolyaiak városában különben, ahol köztudott, hogy a polihisztor

Török Gáspár:
Kapuban

Bolyai Farkas egész korán, a fotografálás kezdeteikor már vonzódott ehhez az új technikai vívmányhoz, magától értetődő, hogy a fotóművészt e forradalmian fejlődött ágazat hőskora is érdekli. Ráadásul Török Gáspárt rokonai szálak fűzik a nagyenyedi id. Zeyk Miklóshoz, aki már az 1840-es évek elején komoly fotótechnikai kísérleteket folytatott, jóval meghaladva korát, ez is befolyásolhatta. S ha már itt tartunk, ejtsünk szót arról is, hogy az egykori székelgyházi székváros az 50-es évek elejétől Románia legjelentősebb fotóművészeti központja, Fotóklubja rendkívüli megbecsülésnek örvend országosan és nemzetközileg is, elindítója, az immár klasszikusként tisztelt néhai Marx József volt, aki a fotográfiában még kezdő Törököt is felkarolta egykoron. Marx Józsefről elmondható, hogy amint az orosz írók Gogol köpönyegéből, ugyanúgy a mai vásárhelyi fotósok

Török Gáspár: Kettős akt

legjobbjai is az ő szárnyai alól bújtak elő valamikor. Nem kellene csodálkoznunk, ha esztendőik múltával Török Gáspárról is hasonlóan nyilatkozna egynémely fiatal. A klubban ugyanis ő is igen intenzíven aktívált. De térjünk vissza ünnepeltünk több évtizedes fényképeszeti alkotótevékenységéhez. A kettősség, amit érintőlegesen már jeleztünk munkássága egészében, párhuzamok és kontrasztok formájában végigkísérhető e művészet részjelenségeiben is.

Születést és elmúlást, derűt és nosztalgiát, fényt és árnyékot, hagyományörzést és szabados korhangulatot, honi jelleget és egzotikumot, várost és falut, természeti és épített örökséget, egyént és közösséget, időst és fiatalot, gondolati töltetet és grafikai látványosságot állít párhuzamba, vagy ütköztet egymással. Hol a riportra, szociojelenségre kielezített énje, hol portrérájló emberszeretete, tájrajongása, női szépségre rácsodálkozó érzékenysége, hol pedig szimbólumteremtő, montázskreáló képessége tör felszínre. Kivár, ha kell, és a véletlent is kihasználja, de a maga elképzelései, fotós öntörvénye szerint is igyekszik megállítani, kimerevíteni a múlt időt, adott momentumban, jelképhordozó keretben rögzíteni a földgolyó kivételes vagy évszázadokon át formálódott, mulandóságában megörökítendő, jellegzetes állapotát. Kivárja például, amíg a lét sok évtizedétől görnyedt, agg házaspár lép a napfényből az ódon vár boltíves kapuján a sötétbe, vagy ahogy a kalotaszegi tánc forgatagában végtelenné teljesedik az életöröm a csillagszemű kislány arcán. Megcsodálja az alkonyi palló vörösét, a búzavetés korareggeli harmatos zöldjét, a gondtalan békeidőket idéző sétát a kék folyó fölött, és még sok mindent, aminek lélekemelő látványát sok-sok embertársával meg akarja osztani. És még érdemes hangsúlyoznunk valamit, talán éppen ez erényei egyik legnagyobbika: számos fotója humorba ágyazott. Humorézékén túl tudatos törekvés is ez nála, mert tudja, hogy manapság úgy kell a mosoly, mint a falat kenyér. Isten tartsa meg e jó szokását, és persze, adjon hozzá még sokáig kellő erőt, egészséget is.

